

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 20.051.171
Карпатського національного
університету
імені Василя Стефаника
доктору медичних наук,
професору Остапяку Зіновію
Миколайовичу (76018, м. Івано-
Франківськ, вул. Шевченка, 57)

ВІДГУК

**опонента, доктора медичних наук, професора,
завідувача кафедри фізичної реабілітації, спортивної медицини та
валеології Дніпровського державного медичного університету
НЕХАНЕВИЧА ОЛЕГА БОРИСОВИЧА
на дисертаційну роботу ПАРЦЕЯ ОЛЕГА СТЕПАНОВИЧА
на тему: «Корекція показників геріатричного статусу в осіб похилого віку з
наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба та ожирінням
засобами фізичної терапії»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань
22 – Охорона здоров'я за спеціальністю 227 – Фізична терапія, ерготерапія**

Ступінь актуальності обраної теми.

Актуальність теми дисертаційної роботи зумовлена сучасними демографічними тенденціями старіння населення України та світу, зростанням поширеності дегенеративно-дистрофічних захворювань опорно-рухового апарату, а також високою частотою ожиріння серед осіб похилого віку.

У структурі ортопедичної патології тотальна артропластика кульшового суглоба є одним із найефективніших методів хірургічного лікування тяжких форм коксартрозу та інших уражень кульшового суглоба. Водночас у пацієнтів похилого віку, особливо за наявності ожиріння, післяопераційний період часто супроводжується зниженням функціональних можливостей, ризиком розвитку ускладнень, погіршенням мобільності, балансу, м'язової сили та загального геріатричного статусу.

Проблема корекції показників геріатричного статусу у цієї категорії пацієнтів набуває особливої медико-соціальної значущості в умовах реформування системи охорони здоров'я України та впровадження сучасних реабілітаційних підходів. Незважаючи на наявність окремих досліджень щодо післяопераційної реабілітації після тотальної артропластики, питання комплексного впливу засобів фізичної терапії з урахуванням поєднання вікових змін та ожиріння залишаються недостатньо систематизованими й науково обґрунтованими.

З огляду на зазначене, обрана тема є своєчасною, соціально значущою та

науково обґрунтованою, а результати дослідження мають потенціал для підвищення ефективності фізичної терапії, покращення функціонального стану та якості життя осіб похилого віку після тотальної артропластики кульшового суглоба.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Основні результати проведеної роботи достатньо повно викладені в 9 наукових публікаціях та розкривають основний зміст дисертації. Серед них: у 3 статтях у вітчизняних фахових виданнях, рекомендованих МОН України для публікації результатів наукових досліджень, 1 стаття – у періодичному виданні України, включеному до наукометричної бази Scopus; 5 тез у матеріалах вітчизняних та закордонної науково-практичних конференцій.

Основні ідеї та концептуальні положення результатів дисертаційного дослідження було апробовано на наукових конференціях, семінарах та конгресах, зокрема: Всеукраїнській науково-практичній конференції «Теоретичні і практичні аспекти у фізичній терапії та ерготерапії» (Херсонський державний університету на базі Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника, Івано-Франківськ, 25-26 травня 2023 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих учених «Екзистенційні виклики освіти, науки, безпеки та здоров'я в сучасних умовах: пошуки молодих вчених» (12 грудня 2024 року, м. Одеса), Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Перспективи розвитку медичної реабілітації на різних рівнях надання медичної допомоги» (Тернопільський національний медичний університет, Тернопіль, 19–20 червня 2025 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання медицини, фармації, терапії та реабілітації» (Херсонський державний університет, Івано-Франківськ-Херсон, 23-24 травня 2025 р.), International scientific conference «The Functioning of Healthcare in the Globalized World» (October 1–2, 2025, Riga, the Republic of Latvia).

Дисертаційне дослідження виконувалося згідно з планом науково-дослідних робіт Карпатського національного університету імені Василя Стефаника; є фрагментом дослідження «Покращення функціонального стану, якості життя та корекція патологічних станів різного походження засобами терапії та реабілітації», № державної реєстрації 0123U01534.

Наукова новизна отриманих результатів досліджень.

Вперше на підставі аналізу динаміки клінічного перебігу наслідків тотальної артропластики кульшового суглоба та геріатричного статусу в осіб похилого віку з ожирінням науково обґрунтовано та апробовано комплексну програму фізичної терапії в довготривалому періоді реабілітації, визначальними особливостями якої є виконання реабілітаційного тренування на підвісній системі «Redcord NEURAC», пропріоцептивна нейром'язова фасилітація, терапевтичні вправи (амбулаторні сесії, телереабілітація, самостійні заняття), освітній компонент. Комплексна програма фізичної терапії побудована з метою корекції

ознак наслідків тотальної артропластики кульшового суглоба не тільки з позицій ортопедичної реабілітації, але й з точки зору корекції геріатричного статусу – зменшення вираженості ознак дисфункції оперованої кінцівки, покращення структурних маркерів жирової та м'язової тканини, нівелювання функціональних ознак геріатричних синдромів та покращення якості життя;

Удосконалено теоретичні уявлення щодо теоретичної перспективності й доцільності застосування реабілітаційного тренування на підвісній системі «Redcord NEURAC», пропріоцептивної нейром'язової фасилітації, терапевтичних вправ (амбулаторних сесій, телереабілітації, самостійних занять), освітнього компоненту для корекції геріатричного статусу в осіб похилого віку з наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба та ожирінням у довготривалому періоді реабілітації; наукові підходи до розробки програм фізичної терапії для осіб з наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба, зокрема пацієнтів похилого віку з ожирінням. Також удосконалено рекомендації щодо методичних особливостей призначення реабілітаційного тренування на підвісній системі «Redcord NEURAC», пропріоцептивної нейром'язової фасилітації, терапевтичних вправ (амбулаторних сесій, телереабілітації, самостійних занять), освітнього компоненту для впливу на стан осіб похилого віку з наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба та ожирінням з позицій корекції ознак дисфункції оперованої кінцівки, покращення структурних маркерів жирової та м'язової тканини, нівелювання функціональних ознак геріатричних синдромів та покращення якості життя;

Подальшого розвитку набули дані про особливості функціонального стану організму осіб похилого віку з наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба та ожирінням з позицій оцінювання ознак дисфункції оперованої кінцівки, змін структурних маркерів жирової та м'язової тканини, функціональних ознак геріатричних синдромів та якості життя диференційовано та їх загальних наслідків як обґрунтування особливостей створення програми фізичної терапії. Поглиблені знання про позитивний вплив засобів фізичної терапії на показники ознак дисфункції оперованої кінцівки, структурні маркери жирової та м'язової тканини, функціональні ознаки геріатричних синдромів та якість життя осіб похилого віку з наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба та ожирінням. Доповнені теоретичні уявлення про значущі чинники, які зумовлюють особливості клінічного стану осіб похилого віку з наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба та ожирінням – наявність ознак дисфункції оперованої кінцівки, зміни структурних маркерів жирової та м'язової тканини, функціональні ознаки геріатричних синдромів, погіршена якість життя.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Робота виконана на високому науково-методичному рівні, отримані результати можна вважати достовірними та обґрунтованими. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертації, засновані на значному

клінічному матеріалі та використанні сучасних інформативних методів дослідження, а також детальній статистичній обробці отриманих даних. Це дозволило автору обґрунтувати низку положень, що мають важливе теоретичне та практичне значення. Результати дослідження відповідають поставленій меті та завданням.

Комісія з питань біоетики Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, що оцінювала дотримання етичних принципів у процесі виконання дисертаційного дослідження Парця О.С. на тему «Корекція показників геріатричного статусу в осіб похилого віку з наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба та ожирінням засобами фізичної терапії», позитивно оцінила наукову роботу (протокол №3 від 13 листопада 2025 року).

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням. Автором самостійно здійснено патентно-інформаційний пошук та проведено ґрунтовний аналіз сучасної наукової літератури за обраною тематикою. Сформульовано мету, основні завдання дослідження, розроблено комплексну програму фізичної терапії для обраного контингенту (осіб похилого віку з наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба та ожирінням), проводилась практична робота з пацієнтами за розробленою програмою та виконання основного обсягу теоретичної та практичної роботи. Здійснювалися аналіз, інтерпретація та узагальнення отриманих результатів, їх упровадження у процес фізичної терапії для осіб похилого віку з наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба та ожирінням, проведено статистичну обробку отриманих даних, формулювання висновків.

У наукових роботах разом із співавторами участь дисертанта є визначальною, матеріали дослідження та висновки належать здобувачу.

Теоретичне та практичне значення результатів дослідження.

Результати дослідження полягають у створенні комплексної програми фізичної терапії для осіб похилого віку з наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба та ожирінням. Її застосування довело ефективність у ознак дисфункції оперованої кінцівки, покращенню ходи, зменшенню вираженості ознак ожиріння, покращенню структурних маркерів м'язової тканини, зменшенню вираженості функціональних ознак геріатричних синдромів, покращенні якості життя. Визначено критерії вибору й параметри використання засобів фізичної терапії для цієї категорії хворих.

Практичні напрацювання впроваджені у діяльність Центру реабілітації комунального некомерційного підприємства «Обласна клінічна лікарня Івано-Франківської обласної ради», відділення реабілітації Товариства з обмеженою відповідальністю «К-ДЦ», вдосконалені програми фізичної терапії осіб похилого віку з наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба та ожирінням. Теоретико-методичні матеріали використовуються у навчальному процесі Івано-

Франківського національного медичного університету та Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Розроблена програма може застосовуватися фізичними терапевтами, ерготерапевтами, лікарями реабілітаційної медицини та мультидисциплінарними командами у спеціалізованих відділеннях ортопедичного, травматологічного, терапевтичного, геріатричного та загального профілю.

Обсяг та структура роботи, оцінка змісту дисертації та її завершеність

Рукопис роботи складено за загальноприйнятою схемою і вимогами до оформлення дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії (кандидатських дисертацій). Дисертаційну роботу викладено українською мовою; вона має загальний обсяг 209 сторінок друкованого тексту, з яких 135 сторінок займає основний зміст.

Робота складається з огляду літератури, характеристики матеріалів і організації дослідження, трьох розділів (присвячених власним дослідженням), висновків, списку використаних джерел літератури (152 найменування), а також додатків. Робота містить 13 рисунків, 28 таблиць та 3 додатки на 36 сторінках.

Анотація дисертації представлена українською та англійською мовами, за оформленням, обсягом і змістом відповідає останнім встановленим вимогам, містить список публікацій здобувача.

Вступ дисертації виконано згідно з вимогами ДАК України, автор чітко окреслив актуальність теми, визначив мету та завдання дослідження, а також розкрив наукову новизну й практичну значущість отриманих результатів. У роботі чітко зазначено об'єкт і предмет дослідження, обґрунтовано застосовані методологічні підходи та уточнено особистий внесок здобувача. Окремо представлені результати апробації наукової роботи. Завдання були логічно структуровані і бездоганно спрямовані на досягнення мети дослідження. Усі завдання виконано повністю, що підтверджується висновками дисертаційної роботи.

В розділі «Сучасні погляди на реабілітацію осіб з наслідками артропластики кульшового суглоба та ожирінням» автором проведено детальний аналіз сучасної літератури, зокрема актуальних іноземних публікацій, що висвітлюють питання особливостей ожиріння як чинника, що впливає на результати артропластики. Огляд показує глибоке ознайомлення здобувача з науковими напрацюваннями як вітчизняної, так і світової практики. Особлива увага приділена коморбідності ожиріння, захворювань суглобів, геріатричної патології у пацієнтів старших вікових груп в контексті реабілітаційного втручання. Автор чітко окреслив проблемні питання і обґрунтував напрямки подальших досліджень. Водночас, відзначено недостатність висвітлення цієї проблеми в літературі, що підтверджує актуальність дискусій з даного питання. В розділі визначено, що питання фізичної терапії осіб похилого віку з наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба та ожирінням досі залишається недостатньо вивченим і вимагає подальшого наукового обґрунтування та

практичного вирішення шляхом створення комплексних програм фізичної терапії. Обсяг розділу відповідає вимогам.

У розділі «Методи та організація дослідження» дисертантом детально описані методи дослідження, серед яких аналіз науково-методичної літератури за темою дослідження; педагогічні методи; клінічні та інструментальні методи; методи математичної статистики.

Дисертантом чітко описано дизайн та етапи дослідження, зокрема розподіл обстежених осіб на групи, критерії включення та виключення. Застосовані методики, включаючи статистичні, є валідними та спрямованими на отримання доказових результатів.

У третьому розділі представлено детальну характеристику стану осіб похилого віку з наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба та ожирінням. Здійснено аналіз структурно-функціональних показників оцінювання стану оперованої кінцівки, структурних маркерів стану жирової та м'язової тканин, функціональних показників геріатричних синдромів та якості життя. Представлені в розділі результати виявили широкий спектр змін у функціональному, психоемоційному, фізичному та якісному вимірах стану осіб похилого віку з наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба та ожирінням, що потребує комплексного підходу підходу у розробці програм фізичної терапії з урахуванням специфіки післяопераційного періоду, супутніх патологій і вікових змін.

У четвертому розділі обґрунтовуються методичні основи створення комплексної програми фізичної терапії для осіб похилого віку з наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба та ожирінням, на основі яких запропоновано детальну схему комплексної програми фізичної терапії для осіб похилого віку з наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба та ожирінням. Окремо подані принципи проведення терапевтичних вправ з використанням підвісної системи «Redcord NEURAC», пропріоцептивної нейром'язової фасилітації, терапевтичних вправ, освітнього компоненту.

У п'ятому розділі представлено динаміку стану осіб похилого віку з наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба та ожирінням під впливом програми фізичної терапії, засвідчено ефективність розробленої програми. Розроблений комплекс заходів позитивно впливав не лише на фізичні, але і на психологічні аспекти відновлення, в тому числі в порівнянні з групою контролю. Матеріал розділу має вагомий внесок у розвиток ортопедичної та геріатричної реабілітації та підтверджує необхідність комплексного підходу до ведення таких пацієнтів.

Висновки сформульовані в п'яти положеннях, результати дослідження логічно структуровані, обґрунтовані, відображають власні наукові напрацювання автора та повністю відповідають меті й завданням дослідження. Вони підтверджують ефективність розробленої програми фізичної терапії для осіб похилого віку з наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба та ожирінням та демонструють її потенціал для впровадження у клінічну практику.

Список використаних джерел

Кількість наведених наукових праць є достатньою і відповідає темі дисертації. Оформлення списку літератури відповідає нормативним вимогам.

Дисертація завершується трьома додатками: додаток А включає копії 4 актів впровадження; додаток Б містить список публікацій здобувача та відомості про апробацію результатів дисертації з зазначенням форми участі; додаток В містить інформацію про шкали, опитувальні, функціональні тести, застосовані у дослідженні.

Зауваження до дисертаційної роботи

Принципових зауважень щодо оформлення та викладення матеріалу в дисертації не виявлено. Робота написана грамотною літературною мовою, текст є послідовним і логічним. Окремі стилістичні недоліки не впливають суттєво на наукову та практичну цінність роботи.

- Доцільним було б проаналізувати стан хворих з точки зору базових наборів доменів МКФ;
- В огляді літератури доцільно було б більш розширено вказати принципи реабілітації пацієнтів в ранньому післяопераційному періоді, які б теоретично могли впливати на більш пізні періоди;
- Було б доцільно більш глибоко обґрунтувати тривалість втручання;
- У висновках було б корисно додати окремий пункт про можливість інтеграції програми у національні клінічні протоколи тощо, що підкреслило б її прикладну значущість.

Зазначені зауваження є рекомендаційними і не впливають на цінність наукової роботи.

Запитання до здобувача.

У порядку дискусії виникли **запитання** до здобувача, на які під час захисту хотілося б отримати відповіді:

1. За Вашими спостереженнями, які особистісні бар'єри згідно МКФ визначались у процесі впровадження програми фізичної терапії для досліджуваного контингенту осіб?
2. Які засади геріатричної реабілітації найбільше вплинули на принципи створення програми фізичної терапії?

Дані щодо порушень академічної доброчесності.

За результатами проведеного аналізу матеріалів дисертації та наявних за її темою публікацій не виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації.

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота **Парцея Олега Степановича** на тему: «Корекція показників геріатричного статусу в осіб похилого віку з наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба та ожирінням засобами фізичної терапії», представлена на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія», є самостійним, завершеним науковим дослідженням, яке, за сукупністю отриманих результатів, вирішує важливе завдання сучасної охорони здоров'я – покращує функціональні можливості та якість життя осіб похилого віку з наслідками тотальної артропластики кульшового суглоба та ожирінням. Робота виконана із застосуванням широкого спектру сучасних методів досліджень, має наукову новизну, практичну значимість, адекватна поставленій меті та завданням, у роботі відсутні порушення академічної доброчесності.

Дисертаційна робота виконана на сучасному методологічному рівні і за актуальністю теми, обсягом виконаного дослідження та отриманих результатів, достовірністю висновків та положень, науковою новизною, науково-практичним та теоретичним значенням цілком відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. 44 (зі змінами) та Постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 р. № 502 щодо здобуття ступеня доктора філософії та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 №40, а її автор Парцей Олег Степанович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія».

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ:

Доктор медичних наук, професор,
завідувач кафедри фізичної реабілітації,
спортивної медицини та валеології
Дніпровського державного
медичного університету

Олег НЕХАНЕВИЧ